Wilde bijen, kent u ze?

viltvlekzandbij

Steenhommel, een sociale bij

Gewone geurgroefbij, man

Gewone geurgroefbij, vrouw

Wat zijn wilde bijen?
Dat zijn bijen die, in tegenstelling tot honingbijen, niet door mensen gehouden worden, maar vrij in de natuur en tuinen, rond vliegen.
De meeste soorten leven solitair, dat wil zeggen dat ieder vrouwtje een eigen nest maakt. Sommige soorten zijn sociaal, dat wil zeggen dat er in een nest een koningin is, met werksters.
Wilde bijen zijn er in vele vormen en maten, van een paar millimeter groot tot enkele centimeters.
De vrouwtjes en mannetjes verschillen heel vaak aanzienlijk van afmeting en kleur, zoals de bijen hier boven.

Grijze zandbij

Grote wolbij

Wanneer vind je bijen?
Vanaf het vroege voorjaar op de crocussen en wilgenkatjes, tot laat in de herfst op de heide zijn er wilde bijen te vinden. De verschillende soorten bijen zijn meestal slechts een paar weken per jaar te zien.
In allerlei terreinen kun je bijen tegen komen.
Ze hebben twee dingen nodig om zich voor te kunnen planten: geschikte bloemen en passende nestplaatsen. Deze mogen niet te ver van elkaar liggen.

Wat zijn geschikte bloemen?
De meeste wilde bloemplanten in ons land zijn geschikt voor één of meer bijensoorten. Wilde bijen zijn de belangrijkste bestuivers van onze wilde planten.
Ook veel tuinbloemen zijn erg geschikt, bijvoorbeeld klokjes, bolgewassen, composieten (zoals paardenbloem, herfstaster), lipbloemen (zoals veldsalie, tijm, lavendel, kattenkruid), vlinderbloemen (zoals siererwt, klaver), longkruid, klimop.

Ongeschikt zijn dubbele en gevulde bloemen en veel zomerbloemenmengsels die in de tuincentra te koop zijn.

Waarom hebben ze bloemen nodig?
De bijen zelf drinken nectar uit de bloemen, dat is hun brandstof.
De vrouwtjes verzamelen stuifmeel van de bloemen, hiervoor hebben ze vaak een verzamelapparaat aan de achterpoten of onder de buik. De bij op de foto hiernaast verzamelt het stuifmeel in haren op de buik.
In de broedcellen van haar nest legt ze een voorraad stuifmeel aan. Hierop legt ze een ei en dan sluit ze de broedcel af.
De larve die uit het ei komt eet het stuifmeel op. Daarna verpopt de larve en er komt, vaak pas het volgende jaar, een nieuwe bij te voorschijn.
Zonder bloemen dus geen nieuwe bijen.

Grote bladsnijder

Grasbij bij nest

Gewone dubbeltand, een broedparasiet

Waar maken ze hun nest?
Veel soorten nestelen in de grond, daarvoor hebben ze wel een beetje kale grond nodig.
Andere soorten maken hun nest in gangen in hout of in holle stengels.
Er zijn bijen die de binnenkant van hun nest bekleden met stukjes blad of wol van plantenharen.
Een aantal soorten maakt niet zelf een nest. De vrouwtjes van die bijen leggen hun eitjes in het nest van andere bijen, net zoals een koekoek dat doet.
We noemen dit broedparasieten, of koekoeksbijen.

Lathyrusbij

Rosse metselbij

Help de wilde bijen

Wilde bijen zijn de belangrijkste bestuivers in de natuur en in de tuin. Ook voor de land- en tuinbouw zijn ze belangrijk.

Veel wilde bijensoorten zijn echter bedreigd door verarming van de plantenwereld, vermesting en minder kleine landschapselementen.

Wij kunnen de bijen helpen, door geschikte bloemen in de tuin te zetten en door nestgelegenheid aan te bieden. Bijen die in gangetjes in hout of holle stengels nestelen, kunnen we Helpen. Boor in houtblokken of stenen gaatjes met verschillende diameters en hang die in de tuin.

Of door bosjes bamboe of rietstengels op te hangen.

Vaak het eerste jaar worden er al gangetjes gebruikt door bijen.

Meer weten over wilde bijen?

Over de Nederlandse bijensoorten: www.wildebijen.nl

Over nesthulp: www.bijenhotels.nl

Over hommels: Hommels in beeld, uitg. KNNV

Over de studie van bijen en wespen: www.nev.nl/hymenoptera/

Colofon

Uitgever:	sectie Hymenoptera van de Nederlandse Entomologische Vereniging www.nev.nl/hymenoptera/
Vormgeving:	Jan Smit
Foto's:	Pieter van Breugel, Nico Vereecken, Albert de Wilde
Drukwerk:	Gerrit van Strien

NEDERLANDSE ENTOMOLOGISCHE VERENIGING